

CD KLASSIEK

Geen verre neef
Ludwig Bach

Bijna twee eeuwen lang leverde de familie Bach steengoede muzikanten en componisten. Naast de onsterfelijke Johann Sebastian was dat ook diens zeventien jaar oudere neef Johann Ludwig (1667-1731). Laatstgenoemde was voorbestemd om predikant te worden, maar kwam uiteindelijk toch ook terecht in de muziek. Hij vond een baantje bij de hofkapel van Sachsen-Meiningen en werkte zich op tot *Kapellmeister*. In die functie componeerde hij in de herfst van 1724 *Trauermusik* naar aanleiding van de dood van zijn broodheer, hertog Ernst-Ludwig. Een vrije opdracht was het geenszins, want de hertog had bij leven zelf al de tekst geschreven. Inhoudelijk is het een drieluik, met een typisch luthers drie-stappen-programma (zonde, rechtvaardiging en heiliging). Uitgangspunt is dat al wat we doen en willen diep door zonde is aangetaast. Op eigen kracht halen we het niet, alleen Gods genade kan ons redden. Zodra we dit door het geloof beseffen zijn we ook 'gered'. Althans in beginsel. Van dan af zijn we immers in staat om goed te gaan leven en te handelen volgens Gods Wet. De laatste stap be-

schrijft het vervulde, zalige leven: de mens „in het land van de vrijheid en de vrede”, die opgenomen is in het koor van de zaligen en die God eeuwig dankt en looft. Ludwig Bach, die de geschiedenis inging als Meininger Bach, maakte bij deze theologie heerlijke muziek, waarbij hij zich tot doel stelde om de bewegingen in de tekst haast lijfelijk weer te geven. Een voorbeeld. In het eerste deel volgen de recitatieven en aria's elkaar op. Maar ze zijn wel gerangschikt van hoog naar laag. Eerst dus de sopraan, vervolgens de alt, dan de tenor en ten slotte de bas. Het was een manier om de graflegging uit te beelden. Omgekeerd beeldt Bach ook het 'verbreken van de ketenen' door God door een plotse algemene stilte van alle instrumenten. Bijzonder is ook het halleluja dat de componist weeft doorheen de koorzang die het tweede deel besluit en waarin hij de dubbele koren prima uitbuit. Het feestelijke derde deel eindigt trouwens eveneens met een machtig slotkoor, een echte Bachzoon waardig. (JC)

Johann Ludwig Bach, *Trauermusik*, door Anna Prohaska (sopraan), Ivonne Fuchs (alt), Maximilian Schmitt (tenor), Andreas Wolff (bas), Andreas Wolff (bas), het RIAS Kammerchor en de Akademie für Alte Musik Berlin, het geheel onder leiding van Christoph Rademann, harmonia mundi, HMC 902080, 21,90 euro.

CD HEDENDAAGS

Herzien portret
Arvo Pärt

We hielden ons hart even vast, toen we het programma lazen dat de Canadese violiste Angèle Dubeau met haar enthousiaste 'meidengroep' La Pietà uitvoert om een portret te schetsen van de Estse toondichter Arvo Pärt. La Pietà is een knap kamerorkest bestaande uit jonge vrouwen die de stervioliste rond zich heeft verzameld. Ze hebben onze oren geopend voor andere dimensies in de bekende werken van Pärt, een van de meest bekende levende componisten. We moeten wel de vertrouwde zekerheden afgeven. Want de soepele Stradivarius die Dubeau laat

zingen, geeft deze spaarzame muziek een geheel nieuw leven. Minder Spartaans, of wellicht beter uitgedrukt, minder liturgisch. Pärt blijft niet opgesloten in zijn minimalisme, maar blijkt onder de verfrissende aanpak van Dubeau een aanstekelijke, hartverwarmende muziek geschreven te hebben. Hij vertelt ons niet enkel het verhaal van Gods buitenwereldse afstandelijkheid. Hij opent ook onze zintuigen ook voor een geloof dat in mensen is neerge-daald, dat van de mensgeworden Zoon Gods, van de eeuwige stilte die tot spreken komt.

We zijn La Pietà en Angèle Dubeau dankbaar dat ze ons een heel nieuwe Pärt laten ervaren. (JC)

Arvo Pärt, *Portrait*, door Angèle Dubeau (viool) en het kamerorkest La Pietà, met medewerking van een mannenkoor, Analekta, Classics on the Go (distributie codex), AN 2 8731, 22,30 euro.

BOEK GEZONDHEID

Omgaan met artritis

Filip De Keyser
& Heidi Van de Keere

Een jaar nadat Martijn, een jonge veertiger, een arbeidsongeval heeft gehad, krijgt hij pijn in zijn handen, knieën en schouders. Zijn huisarts verwijst hem naar een reumatoloog. Het verdict: reumatoïde artritis. „Ik wist niet wat dat was. Reuma associeerde ik vooral met oudere mensen”, vertelt Martijn.

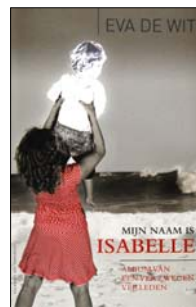
Naar schatting ondervinden een paar op de honderd mensen, net zoals Martijn, dagelijks wat artritis is, een slepende gewrichtsontsteking. In het boek *Mensen met artritis* komen twintig patiënten aan het woord. Van Femke, die acht maanden was toen de eerste symptomen opdoken, tot Vital Borkelmans, die tot zijn 41ste op topniveau voetbalde, maar op een ochtend plotseling zijn bed niet meer uit kon. Allemaal vertellen ze over de lasten die de ziekte met zich meebracht, maar ook over hoe ze desondanks op volle snelheid bleven leven.

Jarenlang had Martijn geregeld hevige aanvallen. „Zelfs mijn kaakgewrichten bleven niet gespaard, waardoor ik soms nauwelijks kon eten. En als ik een ontsteking in mijn teengewricht had, kon ik bijna niet meer lopen”, vertelt hij. „Dankzij nieuwe medicatie voel ik me ondertussen veel beter, maar ik heb wel een knie- en

heupprothese omdat de gewrichtsprothese door de jaren heen onherstelbare schade had aangebracht. Ik ben nu met vervroegd pensioen, maar mijn dagen zijn goed gevuld. Ik werk graag en veel in de tuin, doe tussendoor de boodschappen en als het enigszins kan, neem ik de fiets. Want het is goed om in beweging te blijven, ook als je artritis hebt.” *Mensen met artritis* is geen boek om zomaar te lezen is het dan ook niet, maar voor wie zelf met artritis geconfronteerd wordt, is het een onschatbare bron van informatie.” (JVH)

Filip De Keyser & Heidi Van de Keere, *Mensen met artritis*. Het verschil tussen hebben en zijn, Lannoo, Tielt, 2011, 214 blz., 19,99 euro, ISBN 978 90 209 9760 6.

BOEK WAARGEBEURD

Een leven lang zwijgen
Eva De Wit

Isabelle is nog een kind wanneer Ize verkracht wordt en zwanger blijkt. Een paar maanden later neemt haar welgestelde moeder haar mee naar Zwitserland. Het kind wordt geboren zonder dat

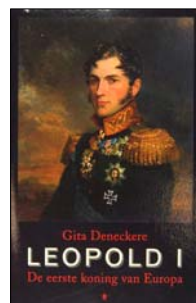
Isabelle het ziet. En nadien wordt er nooit nog een woord over gesproken, ook niet tussen Isabelle en haar vader met wie ze een goede band heeft. „Niet de vraagtekens knagen. Wel de opgekropte zinnen. Ooit zal ik een weg vinden om ze los te laten”, luidt het in *Mijn naam is Isabelle*. Auteur Eva De Wit schreef het boek na lange gesprekken met het meisje van toen, intussen een vrouw van middelbare leeftijd. Het boek baant die weg om los te maken, op een aandoenlijke en prachtige manier. Het vertelt ruwweg het levensverhaal van Isabelle. Het pauzeert bij de dood van haar vader, springt dan naar het moment waarop ze haar verhaal aan een vriend vertelt en uiteindelijk haar zoon ontmoet.

De Wit reisde met Isabelle naar Lausanne in Zwitserland en naar

de kust, waar haar familie een huis heeft, en luisterde ter plekke naar haar herinneringen. Zoals alle herinneringen zijn die soms dromerig vaag, soms erg tastbaar en soms beiden tegelijkertijd. Ze zijn gekleurd door de emoties van toen, ze krijgen betekenis door de afstand waarmee je ze bekijkt. Dat alles weet Eva De Wit in haar manier van schrijven te leggen. Mijn naam is Isabelle is daardoor veel meer waard dan veel van de waargebeurde verhalen die je tegenwoordig in de boekhandel vindt. (JVH)

Eva De Wit, *Mijn naam is Isabelle*. Album van een verzwegen verleden, Van Halewyck, Kessel-Lo, 2011, 172 blz., 14,95 euro, ISBN 978 94 613 1057 6.

BOEK GESCHIEDENIS

Leopold I
Gita Deneckere

De figuur van Leopold I (1890-1865), de eerste koning der Belgen, is bij het grote publiek grotendeels vergeten. Van hem resten slechts de naam en enkele mythes. Onterecht, zo blijkt uit de magistrale biografie van Leopold I die de Gentse historica Gita Deneckere aflevert. Haar werk is zowel een politieke biografie als een intiem portret van de vorst.

Het boek is vooral gebaseerd op de intieme correspondentie van Leopold. Een groot deel daarvan is bewaard gebleven én toegankelijk. Leopold was hoe dan ook een fervent briefschrijver. Zijn nicht, koningin Victoria van Engeland, schreef hij bijvoorbeeld minstens drie keer wekelijks. Hij had het dan over de Europese politiek, de gang van zaken in België en ook over meer intieme onderwerpen.

De ondertitel van het boek luidt *De eerste koning van Europa*. Dat klopt, want Leopold stond in het brandpunt van een familiaal netwerk dat in alle Europese landen was terug te vinden. En hij was voor velen een *dearest uncle*, beste oom. Recent historisch onderzoek waardeert hem als bewaker van vrede in Europa. De weg was lang geweest. Napoleon had Leopold, eigenlijk een telg uit een piepklein Duits vorstendom, reeds als knaap „de mooiste prins van Europa” genoemd. Leopold trouwde met de prinses van Wales, de Engelse kroonprinses Charlotte, maar zij stierf in het kraambed. Op zoek naar een troon (even was sprake van Griekenland), belandde de jonge weduenaar uiteindelijk in België, waar hij zich tevreden moest stellen met een constitutioneel regime waarin een vorst „wel heerst, maar niet regeert”.

Zelf was hij een figuur die zweefde tussen het Ancien Regime en de moderne tijd en die neerkeek op de Belgische politici die hij „narren” noemde. Wel had hij het goed voor met de Belgische bevolking. We vergeten al te vaak dat onder Leopolds bewind België uitgroeide tot een van de meest geïndustrialiseerde staten van de wereld.

Leopold I was de enige niet-katholieke koning der Belgen. Hij bleef tot zijn dood trouw aan het protestantse geloof van zijn jeugd. Interessant is te lezen hoe de protestantse koning dacht over religie.

Voor hem was het katholicisme hét vehikel om het land één en nationaal te maken in een conservatieve geest en tegelijk een instrument om de sociale rust te bewaren. Maar het geloof was voor de koning vooral een belangrijk element van het leven. Hij was dan ook voorstander van een nauwe band tussen Kerk en Staat. Persoonlijk keek hij echter enigszins neer op de katholieke clerus en aan het hof installeerde hij een protestantse gemeente. Vreemd genoeg werd de protestant Leopold I door katholieken beschouwd als iemand die het goed met hen voor had. De hiërarchie steunde dan ook zonder problemen de monarchie.

Deneckere laat ons Leopold I kennen als een geslepen politicus, maar ook als indrukwekkend mens. Dat portret is niet altijd vleidend. Leopold had een hoge dunk van zichzelf en zakte op het einde van zijn leven weg in depressie en isolement. Zelfs zijn eigen kinderen moesten toen een audiëntie bij hem aanvragen om hem te kunnen zien. Boeiend boek voor wie van onze geschiedenis houdt. (EDS)

Gita Deneckere, *Leopold I. De eerste koning van Europa*, Bezige Bij, Antwerpen, 2011, 736 blz., 29,90 euro, ISBN 978 90 8542 317 1.